

Τρεις χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης: Ουκρανία, Μολδαβία και Λευκορωσία

Η πολιτική Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης της ΕΕ, που δρομολογήθηκε το 2009, καλύπτει έξι μετασοβιετικά κράτη: την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, τη Μολδαβία και την Ουκρανία. Δημιουργήθηκε με σκοπό να υποστηρίξει τις προσπάθειες για πολιτική, κοινωνική και οικονομική μεταρρύθμιση στις χώρες αυτές, προκειμένου να ενισχυθούν ο εκδημοκρατισμός και η χρηστή διακυβέρνηση, η ενεργειακή ασφάλεια, η προστασία του περιβάλλοντος και η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Όλα τα μέλη, εκτός της Λευκορωσίας, συμμετέχουν στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Euronest.

Ουκρανία

Τα δραματικά γεγονότα που έχουν συμβεί στην Ουκρανία από τον Νοέμβριο του 2013 ξεκίνησαν ως διαμαρτυρία υπέρ της ΕΕ και κατά της απόφασης του τότε προέδρου, Victor Yanukovich, να μην υπογράψει τη συμφωνία σύνδεσης με την ΕΕ, η οποία είχε μονογραφηθεί τον Μάρτιο του 2012. Αυτό το κίνημα οδήγησε τελικά σε αλλαγή κυβέρνησης και κοινοβουλευτικές εκλογές (τον Οκτώβριο του 2014), με αποτέλεσμα να αναλάβουν την εξουσία κόμματα που είναι φιλοευρωπαϊκά και υπέρ των μεταρρυθμίσεων.

Μετά το κίνημα Euromaidan, η Ρωσία προσάρτησε παράνομα την Κριμαία τον Μάρτιο του 2014, και στο ανατολικό τμήμα της Ουκρανίας ξέσπασε ένοπλη σύγκρουση, υποκινούμενη από αυτονομιστές που είχαν την υποστήριξη της Ρωσίας. Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, από τότε που ξεκίνησαν οι συγκρούσεις περισσότεροι από 12 000 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στην Ουκρανία^[1]. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι 298 επιβάτες της πτήσης MH17 της Malaysian Airlines, που συνετρίβη στις 17 Ιουλίου 2014 σε περιοχή που ελέγχεται από αυτονομιστές.

Παρά τις συμφωνίες του Μινσκ που επιτεύχθηκαν το 2015 και τη δημιουργία διαπραγματευτικών πλαισίων, όπως η τριμερής ομάδα επαφής (ΟΑΣΕ, Ρωσία και Ουκρανία) και το Κουαρτέτο της Νορμανδίας (Ρωσία, Ουκρανία, Γερμανία και Γαλλία), οι περιοδικές εκρήξεις βίας έχουν θέσει υπό αμφισβήτηση τη βιωσιμότητα της εκχειρίας. Η ΕΕ έχει συνδέσει τις οικονομικές της κυρώσεις εις βάρος της Ρωσίας με την πλήρη συμμόρφωση της Μόσχας με τη συμφωνία του Μινσκ. Οι κυρώσεις εξακολουθούν να ισχύουν από τότε.

[1] <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportUkraine16Nov2018-15Feb2019.pdf>

Στις 11 Ιουνίου 2017, τέθηκε σε ισχύ η απαλλαγή από τη θεώρηση για διαμονή στην ΕΕ διάρκειας έως 90 ημερών για ουκρανούς πολίτες που διαθέτουν βιομετρικά διαβατήρια, καθώς η Ουκρανία εκπλήρωσε τα κριτήρια του σχεδίου δράσης για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων. Αυτό το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης βραχείας διάρκειας έχει στόχο να διευκολύνει τις διαπροσωπικές επαφές και να ενισχύσει τους επιχειρηματικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς δεσμούς μεταξύ ΕΕ και Ουκρανίας^[2].

Η συμφωνία σύνδεσης τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου 2017, ενώ εφαρμόζονταν προσωρινά και εν μέρει από την 1η Νοεμβρίου 2014. Ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους της συμφωνίας, η σφαιρική και σε βάθος ζώνη ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA) τέθηκε σε πλήρη λειτουργία την 1η Ιανουαρίου 2016.

Η συμφωνία σύνδεσης παρέχει νέες οικονομικές ευκαιρίες τόσο για την ΕΕ όσο και για την Ουκρανία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η ΕΕ να ενισχύσει τη θέση που κατέχει ως ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ουκρανίας. Κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2017, οι εξαγωγές από την Ουκρανία προς την ΕΕ και οι εισαγωγές της Ουκρανίας από την ΕΕ αυξήθηκαν κατά περίπου 27% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους^[3].

Στις προεδρικές εκλογές του Απριλίου 2019, ο πρόεδρος Poroshenko ηττήθηκε από τον πρωτοεμφανιζόμενο στην πολιτική σκηνή Volodymyr Oleksandrovych Zelensky. Οι βουλευτικές εκλογές πρόκειται να πραγματοποιηθούν τον Οκτώβριο του 2019.

Εκτός από την πολιτική στήριξη, η ΕΕ έχει επίσης υποσχεθεί δέσμη μέτρων στήριξης ύψους 12,8 δισ. ευρώ για να προωθήσει τη μεταρρυθμιστική διαδικασία στην Ουκρανία. Από το ποσό αυτό έχει ήδη εκταμιευθεί μακροοικονομική χρηματοδοτική συνδρομή (ΜΧΣ) ύψους 2,81 δισ. ευρώ. Στο πλαίσιο από κοινού καθορισμένης ατζέντας μεταρρυθμίσεων, η ΕΕ παρακολουθεί στενά την πρόοδο που σημειώνεται σε μια σειρά τομέων προτεραιότητας: στην καταπολέμηση της διαφθοράς, τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα, τις συνταγματικές και εκλογικές μεταρρυθμίσεις, τη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος, την ενεργειακή απόδοση και τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης. Η τρίτη και τελευταία δόση της ΜΧΣ, ύψους 600 εκατ. ευρώ, ακυρώθηκε στις 18 Ιανουαρίου 2018, λόγω μη συμμόρφωσης της Ουκρανίας με τις καθορισμένες προϋποθέσεις. Η Επιτροπή πρότεινε στη συνέχεια, τον Μάρτιο του 2018, ένα νέο πρόγραμμα ΜΧΣ ύψους 1 δισ. ευρώ, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Ιούνιο του 2018 και από το Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2018^[4].

Το φθινόπωρο του 2014, η Επιτροπή δημιούργησε μια ειδική [ομάδα στήριξης για την Ουκρανία](#), η οποία περιλάμβανε εμπειρογνώμονες από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη, και η οποία εξασφαλίζει συντονισμό και παρέχει συμβουλές στις αρχές της Ουκρανίας για τομείς μεταρρυθμίσεων καίριας σημασίας.

Η [συμβουλευτική αποστολή της ΕΕ για τη μεταρρύθμιση του τομέα της μη στρατιωτικής ασφάλειας στην Ουκρανία \(EUAM Ukraine\)](#), που μετέβη στην Ουκρανία τον Δεκέμβριο του 2014, συντονίζει τη διεθνή στήριξη για τον τομέα της μη στρατιωτικής ασφάλειας και, επιπλέον των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων της, παρέχει στρατηγικές συμβουλές,

[2]https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/4081/eu-ukraine-relations-factsheet_en

[3]https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/4081/eu-ukraine-relations-factsheet_en

[4]http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6600_el.htm

μεταξύ άλλων κατάρτιση, στις ουκρανικές αρχές για την ανάπτυξη βιώσιμων, υπεύθυνων και αποτελεσματικών υπηρεσιών ασφάλειας που ενισχύουν το κράτος δικαίου.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Από την αρχή της τρέχουσας κοινοβουλευτικής περιόδου, τον Ιούλιο του 2014, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει 19 ψηφίσματα σχετικά με την Ουκρανία. Το πιο πρόσφατο, σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης της ΕΕ με την Ουκρανία, εγκρίθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2018. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε στις 25 Οκτωβρίου 2018 ψήφισμα σχετικά με την κατάσταση στην Αζοφική Θάλασσα. Επίσης, το 2018, το Κοινοβούλιο απένειμε το Βραβείο Ζαχάρωφ για την ελευθερία της σκέψης στον ουκρανό σκηνοθέτη Oleg Sentson, ο οποίος έχει καταδικαστεί σε 20 χρόνια κάθειρξη στη Ρωσία επειδή αντιτάχθηκε στην παράνομη κατοχή της Κριμαίας από τη Ρωσία.

B. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

Υπό την ηγεσία του κ. Elmar Brok, του επικεφαλής ΒΕΚ για τις δραστηριότητες υποστήριξης της δημοκρατίας στην Ουκρανία, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εφαρμόζει ένα μακρόπνοο πρόγραμμα ανάπτυξης ικανοτήτων για το Κοινοβούλιο της Ουκρανίας (Verkhovna Rada). Οι προσπάθειες αυτές βασίζονται στις συστάσεις που καταρτίζονται στο πλαίσιο της αποστολής εκτίμησης των αναγκών που πραγματοποιήθηκε από τον πρώην πρόεδρο του Κοινοβουλίου, Pat Cox, στο διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου του 2016 και Φεβρουαρίου του 2017.

Το Κοινοβούλιο είναι επίσης αρμόδιο να διευθύνει μια διαδικασία διαμεσολάβησης, τον «διάλογο Jean Monnet», όπου συμμετέχουν ο πρόεδρος της Verkhovna Rada και ηγέτες των πολιτικών παρατάξεων για την παρακολούθηση της εφαρμογής των εν λόγω συστάσεων.

Τα νομικά πλαίσια για την υποστήριξη του Κοινοβουλίου και την ανάπτυξη ικανοτήτων είναι το μνημόνιο συμφωνίας, που υπεγράφη με τη Verkhovna Rada στις 3 Ιουλίου 2015, και η συμφωνία διοικητικής συνεργασίας, η οποία υπεγράφη από τους γενικούς γραμματείς των δύο νομοθετικών οργάνων τον Μάρτιο του 2016.

Η ένατη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Σύνδεσης ΕΕ-Ουκρανίας πραγματοποιήθηκε στις 13 και 14 Μαρτίου 2019 στο Στρασβούργο. Στην τελική δήλωση και στις συστάσεις, η επιτροπή εκφράζει εκ νέου την ισχυρή στήριξή της για την κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της. Εκφράζει τη βαθύτατη ανησυχία της για την περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης όσον αφορά την ασφάλεια στο Ντονμπάς και καταδικάζει τις ενέργειες της Ρωσίας στην Αζοφική Θάλασσα, στον βαθμό που συνιστούν παραβίαση του διεθνούς ναυτικού δικαίου και των διεθνών δεσμεύσεων της Ρωσίας. Αναγνωρίζει τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έχουν γίνει από το 2014 παρά τις ιδιαιτέρως αντίξοες συνθήκες, και χαιρετίζει ιδίως την πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε τομείς όπως η ενέργεια, η υγεία, η δημόσια διοίκηση, οι συντάξεις, η εκπαίδευση, η αποκέντρωση, οι δημόσιες συμβάσεις, η άμυνα και η ασφάλεια, ο τραπεζικός και ο χρηματοπιστωτικός τομέας, το εταιρικό δίκαιο και η διακυβέρνηση. Επαναλαμβάνει επίσης ότι η αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς είναι υψίστης σημασίας

για την επιτυχία ολόκληρης της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας, καθώς και για την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης στον τομέα της δικαιοσύνης^[5].

Γ. Παρακολούθηση εκλογών

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαδραμάτισε ιδιαίτερα ενεργό ρόλο στην παρακολούθηση εκλογών στην Ουκρανία, στέλνοντας τρεις αποστολές παρατήρησης κατά την περίοδο 2014-2015: για τις προεδρικές εκλογές στις 25 Μαΐου 2014, για τις βουλευτικές εκλογές στις 26 Οκτωβρίου 2014 και για τις τοπικές εκλογές στις 25 Οκτωβρίου 2015.

Οι εκλογές για τη ρωσική Δούμα έλαβαν χώρα σε ολόκληρη την επικράτεια της Κριμαίας στις 18 Σεπτεμβρίου 2016, αλλά δεν παρακολουθήθηκαν από το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ/ΟΔΙHR). Στις 18 Μαρτίου 2018, διεξήχθησαν επίσης στην Κριμαία οι ρωσικές προεδρικές εκλογές, γεγονός που καταδικάστηκε από την ΕΕ και την οδήγησε στην έγκριση νέων κυρώσεων^[6]. Στις 11 Νοεμβρίου 2018 πραγματοποιήθηκαν «προεδρικές και βουλευτικές εκλογές» στις ανατολικές περιφέρειες της Ουκρανίας. Η ΕΕ δεν αναγνώρισε αυτές τις εκλογές και τις θεώρησε παράνομες και ενάντια στο γράμμα και το πνεύμα των συμφωνιών του Μινσκ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έστειλε αποστολή παρακολούθησης των προεδρικών εκλογών τον Μάρτιο/Απρίλιο του 2019. Σύμφωνα με το ΟΔΙHR, οι θεμελιώδεις ελευθερίες έγιναν γενικά σεβαστές και οι υποψήφιοι ήταν σε θέση να πραγματοποιήσουν ελεύθερα την προεκλογική εκστρατεία τους. Η ψηφοφορία ήταν καλά οργανωμένη, διαφανής και αποτελεσματική. Ορισμένες παρατυπίες και διάφορες ενδείξεις κακής χρήσης των κρατικών πόρων και εξαγοράς ψήφων υπονόμισαν την αξιοπιστία της διαδικασίας.

Μολδαβία

Στις 27 Ιουνίου 2014, η ΕΕ και η Μολδαβία υπέγραψαν συμφωνία σύνδεσης, συμπεριλαμβανομένης μιας σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών (DCFTA), η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2016. Η συμφωνία σύνδεσης ενισχύει τους πολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς της Μολδαβίας με την ΕΕ. Καθορίζει ένα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων σε πεδία ζωτικής σημασίας για τη χρηστή διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη και ενισχύει τη συνεργασία σε διάφορους τομείς. Με την υπογραφή της συμφωνίας, η Μολδαβία δεσμεύτηκε να μεταρρυθμίσει τις εσωτερικές πολιτικές της βάσει της νομοθεσίας και της πρακτικής της ΕΕ. Ο χάρτης πορείας για την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσης καθορίζεται στην αναθεωρημένη ατζέντα σύνδεσης 2017-2019 που εγκρίθηκε τον Αύγουστο του 2017, με 13 βασικές προτεραιότητες. Προκειμένου να εκτελέσει αυτήν τη φιλόδοξη ατζέντα, η χώρα επωφελείται από σημαντική ενωσιακή στήριξη.

Τον Απρίλιο του 2014, η Μολδαβία έγινε η πρώτη χώρα στην Ανατολική Εταιρική Σχέση που επωφελείται από την εφαρμογή καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης. Μετά από σκάνδαλο με τραπεζική απάτη το 2014, η παροχή βοήθειας από την ΕΕ είχε ανασταλεί προσωρινά. Ωστόσο, μετά από συμφωνία που επιτεύχθηκε

[5] <http://www.europarl.europa.eu/delegations/el/d-ua/activities/inter-parliamentary>

[6] <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2018/05/14/ukraine-eu-adds-five-persons-involved-in-the-organisation-of-russian-presidential-elections-in-illegally-annexed-crimea-and-sevastopol-to-sanctions-list/>

στα τέλη του 2016 σχετικά με ένα πρόγραμμα μεταξύ της Μολδαβίας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), που είχε ως κύριο στόχο τη σταθεροποίηση του τραπεζικού τομέα, η ΕΕ ξεκίνησε εκ νέου την εκταμίευση της δημοσιονομικής στήριξης. Η διμερής βοήθεια προς τη Μολδαβία, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας (ΕΜΓ), κυμάνθηκε από 335 έως 410 εκατ. ευρώ κατά την περίοδο 2014-2017. Το νέο πολυετές πρόγραμμα της ΕΕ για την περίοδο 2017-2020 (284 εκατ. ευρώ έως 348 εκατ. ευρώ) εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017 και επικεντρώνεται στους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας: οικονομική ανάπτυξη και ευκαιρίες της αγοράς· ενίσχυση των θεσμών και χρηστή διακυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων του κράτους δικαίου και της ασφάλειας· συνδεσιμότητα, ενεργειακή απόδοση, περιβάλλον και κλιματική αλλαγή· και κινητικότητα και διαπροσωπικές επαφές.

Οι βουλευτικές εκλογές της Μολδαβίας, το 2014, οδήγησαν σε συνασπισμό Φιλελευθέρων και Δημοκρατών, παρόλο που το φιλορωσικό σοσιαλιστικό κόμμα ήρθε πρώτο σε ψήφους. Ωστόσο, η σύνθεση της κυβέρνησης άλλαξε αρκετές φορές και, επίσης, υπήρξαν σημαντικές ανακατατάξεις πολιτικών στελεχών στο κοινοβούλιο, γεγονός που μετέβαλε το πολιτικό τοπίο και υπογράμμισε την πολιτική αστάθεια της χώρας. Ο φιλορώσος υποψήφιος του Σοσιαλιστικού Κόμματος, Igor Dodon, κέρδισε τις προεδρικές εκλογές το φθινόπωρο του 2016.

Παρά τις αρνητικές γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής της Βενετίας, του ODIHR του ΟΑΣΕ και αρκετών ευρωπαίων ηγετών, ο κυβερνών συνασπισμός θέσπισε νέο εκλογικό νόμο τον Ιούλιο του 2017 και μετέτρεψε το αναλογικό σύστημα σε μικτό, με 51 βουλευτές που εκλέγονται σε μονοεδρικές περιφέρειες και 50 βουλευτές που εκλέγονται βάσει αναλογικού συστήματος. Τον Φεβρουάριο του 2019, τη νίκη στις βουλευτικές εκλογές πήρε και πάλι το σοσιαλιστικό κόμμα (35 έδρες), ακολουθούμενο από το δημοκρατικό κόμμα (30 έδρες), τον συνασπισμό ACUM (26 έδρες) και το κόμμα Șor (7 έδρες). Ο συνασπισμός ACUM εκπροσωπεί τους ψηφοφόρους που δεν επιθυμούν να στηρίξουν τους σοσιαλιστές, αλλά δεν ήταν και ικανοποιημένοι από τον τρόπο με τον οποίο κυβέρνησε το δημοκρατικό κόμμα τα τελευταία πέντε χρόνια, τα οποία σηματοδεύτηκαν από πολιτική χειραγώγηση και διαφθορά.

Σημαντική πρόκληση για τη Μολδαβία εξακολουθεί να αποτελεί το ζήτημα της αποσχισθείσας Υπερδνειστερίας, η οποία έχει ανακηρύξει μονομερώς την ανεξαρτησία της. Η ΕΕ συμμετέχει ως παρατηρητής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης «5+2» για τη διευθέτηση της διένεξης της Υπερδνειστερίας και εξακολουθεί να υποστηρίζει μια συνολική, ειρηνική διευθέτηση βασισμένη στην κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Μολδαβίας, με ειδικό καθεστώς για την Υπερδνειστερία.

Επιπλέον, οι πολιτικές εντάσεις μεταξύ Κισινάου και Κομράτ (η πρωτεύουσα της Γκαγκαουζίας) έρχονται στην επιφάνεια ανά διαστήματα, εξαιτίας του ειδικού καθεστώτος της Γκαγκαουζίας.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Στις 4 Ιουλίου 2017, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε τη [θέση](#) του σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για τη χορήγηση 100 εκατ. ευρώ κατ' ανώτατο όριο για μακροοικονομική χρηματοδοτική συνδρομή (ΜΧΣ) προς τη Μολδαβία. Το Κοινοβούλιο υπογράμμισε ότι η εν λόγω συνδρομή θα πρέπει να συμβάλει στη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και τόνισε

ότι η τήρηση αποτελεσματικών δημοκρατικών μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένων ενός κοινοβουλευτικού συστήματος και του κράτους δικαίου, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εκταμίευση της μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής. Το Ιούλιο του 2018, η πρώτη δόση της ΜΧΣ πάγωσε μετά την ακύρωση των δημοτικών εκλογών στην πρωτεύουσα Κισινάου, τις οποίες κέρδισε ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης, Nastase.

B. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

Οι σχέσεις ΕΕ-Μολδαβίας επισημοποιήθηκαν το 2014 με την υπογραφή της συμφωνίας σύνδεσης. Η πρώτη συνεδρίαση του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας πραγματοποιήθηκε στις 16 Μαρτίου 2015 και η έκτη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας διεξήχθη στο Κισινάου τον Απρίλιο του 2018^[7]. Στην τελική δήλωση και στο έγγραφο συστάσεων, η επιτροπή παροτρύνει τα θεσμικά όργανα της Μολδαβίας να συνεργαστούν και να εστιάσουν σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις με στόχο να επιφέρουν συγκεκριμένες βελτιώσεις στη ζωή των μολδαβών πολιτών, μεταξύ άλλων μεγαλύτερη ευημερία και ενίσχυση του κράτους δικαίου, και τονίζει την ανάγκη να συνεχίσουν να επικεντρώνονται στην εφαρμογή της Συμφωνίας Σύνδεσης/Σφαιρικής και σε βάθος ζώνης ελεύθερων συναλλαγών. Η επιτροπή επισημαίνει τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών στην παρακολούθηση της εφαρμογής της Συμφωνίας Σύνδεσης. Υπενθυμίζει επίσης τη σημασία που έχει η διασφάλιση της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης της ποικιλότητας των τηλεοπτικών καναλιών, και η προστασία των ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης και της ελευθερίας της έκφρασης. Τέλος, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην καταπολέμηση της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς και στην ανάγκη προώθησης ενός αμερόληπτου δικαστικού τομέα με εύρυθμη λειτουργία, ενώ οι αρχές παροτρύνονται να διασφαλίσουν ότι η νέα στρατηγική όσον αφορά τη δικαιοσύνη για την περίοδο 2018-2020 δίνει λύσεις για τις υφιστάμενες αδυναμίες.

Γ. Παρακολούθηση εκλογών

Το Κοινοβούλιο προσκλήθηκε ως παρατηρητής σε όλες τις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές στη Μολδαβία. Η αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου παρακολούθησε επίσης τις προεδρικές εκλογές του 2016. Η αντιπροσωπεία εξήρε το έργο της κεντρικής επιτροπής εκλογών και επικρότησε τον μεγάλο αριθμό γυναικών υποψηφίων, ενώ καταδίκασε την κατάχρηση διοικητικών πόρων, την έλλειψη διαφάνειας σχετικά με τη χρηματοδότηση της προεκλογικής εκστρατείας και τη μη ισορροπημένη κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης. Τον Φεβρουάριο του 2019, το Κοινοβούλιο παρακολούθησε τις βουλευτικές εκλογές στη Μολδαβία και δήλωσε ότι η εκλογική διαδικασία πραγματοποιήθηκε χωρίς κάποιο ιδιαίτερο συμβάν, ενώ η διαχείρισή της ήταν γενικά καλή. Ωστόσο, εκφράστηκαν ανησυχίες για ορισμένες αναφορές σχετικά με πολίτες των οποίων η ψήφος εξαγοράστηκε σε οργανωμένη μετακίνηση ψηφοφόρων με λεωφορείο από την Υπερδνειστερία. Η προκαταρκτική έκθεση του ODIHR επισήμανε ότι η προεκλογική εκστρατεία αμαυρώθηκε από καταγγελίες περί άσκησης πίεσης σε δημόσιους υπαλλήλους, ισχυρές ενδείξεις για εξαγορά ψήφων και κακή χρήση κρατικών πόρων. Η αντιπροσωπεία της ΚΣΣΕ

[7] http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/141500/1150543-5_VE.pdf

δήλωσε ότι το νέο εκλογικό σύστημα επιβεβαίωσε τις κύριες ανησυχίες που εξέφρασε η Επιτροπή της Βενετίας: έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών για την αποφυγή αθέμιτης επιρροής από εύπορους επιχειρηματίες, σε συνδυασμό με ελλιπή εποπτεία της χρηματοδότησης κομμάτων και υποψηφίων και ανεπαρκείς κυρώσεις.

Λευκορωσία

Τις τελευταίες δεκαετίες οι σχέσεις της ΕΕ με τη Λευκορωσία ήταν δύσκολες κατά περιόδους, λόγω συνεχών παραβιάσεων των ανθρωπίνων και ατομικών δικαιωμάτων στη χώρα. Ωστόσο, από το 2015 η Λευκορωσία έχει τηρήσει μια πιο ανοικτή στάση έναντι της ΕΕ και της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης. Οι σχέσεις της με τις δυτικές χώρες βελτιώθηκαν πριν από τις προεδρικές εκλογές του Οκτωβρίου 2015, και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο ως η χώρα που φιλοξένησε τις συνομιλίες σχετικά με την κρίση στην Ουκρανία, οι οποίες διεξήχθησαν με τη μεσολάβηση της ΕΕ. Η αντίδραση της ΕΕ ήταν να δεσμευτεί για μια πολιτική «κριτικής δέσμευσης» με τη Λευκορωσία, όπως αναφέρεται στα [συμπεράσματα](#) του Συμβουλίου της 15ης Φεβρουαρίου 2016.

Ενώ η ΕΕ καταδικάζει τις τεκμηριωμένες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από πλευράς Λευκορωσίας, οι Βρυξέλλες διατηρούν ανοικτή στάση όσον αφορά την περαιτέρω συμμετοχή της ΕΕ και την τομεακή συνεργασία, υπό την προϋπόθεση ότι η σχέση βασίζεται σε κοινές αξίες. Τα συγκεκριμένα μέτρα που λαμβάνει η Λευκορωσία για τον σεβασμό των οικουμενικών θεμελιωδών ελευθεριών, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη θανατική ποινή, εξακολουθούν να αποτελούν βασικό παράγοντα για τη διαμόρφωση της μελλοντικής πολιτικής της Ένωσης έναντι της χώρας.

Στις 25 Φεβρουαρίου 2016, το Συμβούλιο αποφάσισε να μην παρατείνει τα περιοριστικά μέτρα για 170 άτομα και τρεις εταιρείες, η εισαγωγή των οποίων στο χρηματιστήριο είχε ήδη ανασταλεί. Ωστόσο, παρέτεινε τα άλλα προϋπάρχοντα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων του εμπάργκο όπλων, του παγώματος περιουσιακών στοιχείων και της ταξιδιωτικής απαγόρευσης, που επιβλήθηκαν σε τέσσερα άτομα τα οποία αναφέρονταν ως εμπλεκόμενα στις ανεξιχνίαστες υποθέσεις εξαφάνισης δύο πολιτικών της αντιπολίτευσης, ενός επιχειρηματία και ενός δημοσιογράφου. Το Συμβούλιο όρισε παράταση των ισχυόντων περιοριστικών μέτρων μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2020^[8].

Ο διάλογος ΕΕ-Λευκορωσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα συνεχίστηκε το 2016 και ο πιο πρόσφατος γύρος έλαβε χώρα τον Ιούλιο του 2017. Η Ομάδα Συντονισμού ΕΕ-Λευκορωσίας δημιουργήθηκε το 2016 για να παράσχει ένα φόρουμ διαλόγου περί πολιτικής σε επίπεδο ανώτερων υπαλλήλων. Ο κύριος στόχος του οργάνου αυτού είναι να κατευθύνει τη συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Λευκορωσίας και να επιτηρεί την περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεων. Τον Απρίλιο του 2018, η Ομάδα Συντονισμού ΕΕ-Λευκορωσίας συγκλήθηκε για πέμπτη φορά και η ΕΕ επανέλαβε την ανάγκη για μια συνολική μεταρρύθμιση της εκλογικής νομοθεσίας και την αντίθεσή της στη θανατική ποινή^[9].

[8]<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2019/02/25/belarus-eu-prolongs-arms-embargo-and-sanctions-against-4-individuals-for-one-year/>

[9]https://eeas.europa.eu/delegations/belarus_en/43689/EU-Belarus%20Coordination%20Group%20met%20for%20the%20fifth%20time

Η Λευκορωσία συμμετέχει ενεργά τόσο στα διμερή όσο και στα πολυμερή σχήματα της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης. Οι διαπραγματεύσεις για εταιρική σχέση κινητικότητας ολοκληρώθηκαν το 2017 και οι διαπραγματεύσεις για συμφωνίες σχετικά με τη διευκόλυνση έκδοσης θεωρήσεων και την επανεισδοχή βρίσκονται σε εξέλιξη. Και οι δύο πλευρές ολοκληρώνουν τώρα τις συνομιλίες σχετικά με τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης, η οποία θα αποτελέσει το πρώτο έγγραφο που υπογράφεται από τη Λευκορωσία και την ΕΕ.

Παρά την αδιαμφισβήτητη πρόοδο, η κατάσταση εξακολουθεί να είναι ανησυχητική όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το κύμα διαμαρτυριών, που εξαπλώθηκε σε ολόκληρη τη Λευκορωσία τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2017, αποτέλεσε ακόμη ένα σημείο καμπής στις διμερείς σχέσεις. Η ΕΕ καταδίκασε απερίφραστα την επίθεση εις βάρος ειρηνικών διαδηλωτών. Επιπλέον, μετά την εκτέλεση δύο κρατουμένων το 2017 και τεσσάρων ακόμη το 2018, η Λευκορωσία παραμένει η μόνη χώρα στην ευρωπαϊκή ήπειρο που εξακολουθεί να εφαρμόζει τη θανατική ποινή. Συζητήσεις σχετικά με αναστολή της εφαρμογής της θανατικής ποινής, με στόχο την ενδεχόμενη κατάργησή της, δρομολογούνται τακτικά αλλά δεν έχουν αποδώσει ακόμη καρπούς.

A. Η θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει σειρά ψηφισμάτων με τα οποία ασκείται κριτική στη Λευκορωσία όσον αφορά τους πολιτικούς κρατούμενους, τους περιορισμούς στην ελευθερία των μέσων ενημέρωσης και της κοινωνίας των πολιτών, την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων τη διατήρηση της θανατικής ποινής, και τις παρατυπίες στις βουλευτικές εκλογές. Στις 6 Απριλίου 2017, το Κοινοβούλιο ενέκρινε [επίσημο ψήφισμα σχετικά με την κατάσταση στη Λευκορωσία](#), με το οποίο καταδίκασε την καταστολή ειρηνικών διαδηλώσεων σε ολόκληρη τη χώρα τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2017. Στο ψήφισμά του της 19ης Απριλίου 2018, το Κοινοβούλιο τάχθηκε υπέρ της ανάπτυξης των σχέσεων της ΕΕ με τη Λευκορωσία, με κριτικό πνεύμα, υπό την προϋπόθεση της ανάληψης συγκεκριμένων δράσεων με στόχο τον εκδημοκρατισμό και τον σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ειδικότερα, καλεί τη Λευκορωσία να συνταχθεί με την παγκόσμια αναστολή της εφαρμογής της θανατικής ποινής ως πρώτο βήμα για την οριστική κατάργησή της. Στο ψήφισμά του της 4ης Οκτωβρίου 2018, το Κοινοβούλιο καταδίκασε για μία ακόμη φορά την παρενόχληση και κράτηση δημοσιογράφων και ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης και επανέλαβε τις εκκλήσεις του για ενίσχυση του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

B. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν αναγνωρίζει την Εθνοσυνέλευση της Λευκορωσίας λόγω του τρόπου διεξαγωγής των εκλογών στη χώρα. Ως εκ τούτου, δεν διατηρεί διμερείς σχέσεις με αυτήν την Εθνοσυνέλευση. Αντίθετα, η αντιπροσωπεία του Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τη Λευκορωσία συνέρχεται τακτικά με μέλη της αντιπολίτευσης της Λευκορωσίας και της κοινωνίας των πολιτών για να συζητήσει σχετικά με τις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στη χώρα. Η συμμόρφωση με τα πρότυπα του ΟΑΣΕ για τις εκλογές αποτελεί προϋπόθεση για να γίνει δεκτή η Λευκορωσία στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ευρονest (γεγονός που σημαίνει ότι μέχρι να υπάρξει συμμόρφωση με τα δημοκρατικά πρότυπα για τις βουλευτικές

εκλογές, οι λευκωρώσοι βουλευτές δεν συμμετέχουν στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Europest ή στα διάφορα όργανα αυτής). Ωστόσο, αποστολές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν επισκεφθεί τη Λευκωσία αρκετές φορές, όπως για παράδειγμα τον Ιούνιο του 2015, τον Ιούλιο του 2017 και τον Οκτώβριο του 2018.

Γ. Παρακολούθηση εκλογών

Η Λευκωσία δεν έχει προσκαλέσει το Κοινοβούλιο ως παρατηρητή εκλογών από το 2001 και μετά. Τις τελευταίες βουλευτικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν στις 11 Σεπτεμβρίου 2016, παρακολούθησαν αποστολές από το ODIHR του ΟΑΣΕ και την ΚΣΣΕ.

Mario Damen

04/2019

